

UGSEAD
Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi
International Journal of Research in Fine Arts Education

<http://ugsead.penpublishing.net>

Z Kuşağı Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Sanat Tarihi Dersleri İçin Öneriler*

Duygu Şahin¹

¹ Mimar Sianan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bölümü, Batı Sanatı Ve Çağdaş Sanat Anabilim Dalı

Önerilen Atf: Şahin, D. (2018). Z Kuşağı Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Sanat Tarihi Dersleri İçin Öneriler. *Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi (UGSEAD)*, 1(1), 91-97.

Geliş Tarihi: 17 Aralık 2018
Kabul Tarihi: 25 Aralık 2018
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 30 Aralık 2018

Anahtar kelimeler:

Sanat tarihi dersi, sanat eğitimi, güzel sanatlar fakültesi, Z Kuşağı, hikaye anlatımı

ÖZET

Bu bildirinin amacı, Z Kuşağı güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin sanat tarihi dersine yaklaşımları doğrultusunda dersin işleniş şeklini tekrar gözden geçirmek ve yeni öğretim yöntemlerine ilişkin -bazıları yazarın kendi pedagojik deneyimlerine dayanan- öneriler sunmaktır. Ne zaman başlayıp ne zaman bittiğine dair görüşler değişse de, genelde 1990'ların ortası ile 2000'lerin ortasında doğan kuşak Z Kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Bu kuşağın en belirgin özelliği, teknoloji ve sosyal medyanın gündelik yaşamında önemli bir yer tutmasıdır. Ne var ki bu aynı zamanda eğitimcilerin Z Kuşağı'ndan öğrencilerle çalışmasını zorlaştıran bir özelliktir. Z Kuşağı'ndan öğrenciler hedef odaklıdır, ancak internette buldukları bilginin ne kadar doğru olduğundan ziyade, ne kadar hızlı bulabildiklerine odaklanılmışlardır. Aynı anda birden fazla etkinliği sürdürebilirler, ama bu birden fazla görevi eş zamanlı olarak başarıyla tamamladıkları anlamına değil, birbiriyle çok da ilgili olmayan bir etkinlikten diğerine çok kısa bir sürede geçebildikleri anlamına gelir. Dikkat süreleri 7 ila 10 dakika arasındadır, ki bu da eleştirel düşünce ve analize olanak tanımaz. Buna güzel sanatlar öğrencilerinin teorik derslere gösterdikleri kayıtsızlık eklenince, atölye dışı derslerde farklı anlatım teknikleri üzerine yeniden düşünülmesinin gerekliliği ortaya çıkar. Farklı kuşaklar, farklı özelliklere sahip olduğu için farklı öğrenme stillerine ihtiyaç duyarlar. Peki Z Kuşağı'ndan güzel sanatlar fakültesi öğrencileri için ilgi çekici bir sanat tarihi dersi nasıl olmalıdır? İnsanların milyonlarca yıldır severek yaptıkları hikaye anlatımı bu noktada çözüm olabilir. Fakat dikkat aralığı çok kısa olan Z Kuşağı güzel sanatlar öğrencileri için iyi bir hikaye biraz da tüketmeye alışkın oldukları formata, YouTube videolarına benzemelidir. Sanat tarihi dersi inşileri ve çıkışları olan bir anlatıymışçasına ele alınmalı, az sayıda çarpıcı görsel örnek popüler kültür öğeleriyle beslenmeli ve daha anlatının başında öğrenci derse çekilmelidir. Bu esnada fayda odaklı bu kuşağa dersle birlikte hangi becerileri edenecekleri detaylı bir şekilde anlatılmalı, ders içi etkinlik ve ödevlerde internet kullanımını yasaklamak yerine veri analiz ve doğrulama yöntemleri ile online veri tabanı ile araştırma yöntemleri üzerinde durulmalıdır.

© UGSEAD All rights reserved

Received: 17 December 2018
Accepted: 25 December 2018
Online Release: 30 December 2018

Keywords:

Art history courses, art education, Faculty of Fine Arts, Generation Z, storytelling.

ABSTRACT

The object of this paper is to revise the way the art history is taught in line with the approaches of the Generation Z students from the Fine Arts faculty to the art history courses, and to offer suggestions on new teaching methods, some based on the author's own pedagogical experiences. Even though there is no consensus about the time frame, the generation born in between the mid-1990s and mid-2000s is called the Generation Z. The most distinctive feature of this generation is that technology and social media have an important place in their daily lives. However, this situation also makes it difficult for educators to work with Gen Z students. Gen Z students are target-oriented, but focused on how quickly they can find the information on the Internet, rather than how accurate it is. They can maintain more than one activity at the same time, but this does not mean that they accomplish more than one task simultaneously, but rather that they can pass from one irrelevant activity to another in a very short time. Their

* Bu çalışma, 2018 yılında Ankara'da gerçekleştirilen II. Uluslararası Sanat Eğitimi Araştırmaları Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

attention span is between 7 and 10 minutes, which does not allow critical thinking and analysis. Adding the indifference to the theoretical courses of the Fine Arts students, the necessity to rethink the different narrative techniques in the non-workshop courses stands out. Because different generations have different characteristics, they need different learning styles. So how should be an interesting art history course for Gen Z students from Fine Arts faculty? Storytelling that people have been loving for millions of years can be the solution at this point. But a good story for the Gen Z students from Fine Arts faculty whose attention span is too short has to look a bit like YouTube videos they are used to consume. Art history courses should be considered as a narrative with ups and downs, few striking visual examples should be fed with popular cultural elements and the student should be drawn into the lesson from the very beginning. In the meantime, this pragmatist generation should be explained in detail with what skills they will get with the courses. Instead of forbidding the use of Internet in classroom activities and assignments, data analysis besides verification and research methods with online database should be emphasized.

© UGSEAD All rights reserved

Giriş

"Gelecek günümüzün akli bir karış havada gençlerine kaldıysa hiç umut göremiyorum, çünkü gençlerin tamamı tarif edilemez ölçüde pervasız... Benim gençliğimde büyükelimize saygılı olmamız öğretilirdi, ama şimdiki gençlik aşırı derece saygısız ve sabırsız."

Hesiodos, M.Ö. 8. yüzyıl (Lund & Paul, 2011)

Hesiodos'un yukarıdaki sözlerine benzer alıntılar rahatlıkla çoğaltılabilir. Uygarlık tarihi boyunca eski kuşaklar geçmiş bir altın çağa özlem duydu ve yeni kuşaklara sitem etti. Bu çalışma, öncelikle kuşaklar arasındaki farklılıkların öğrenim sürecindeki etkilerini anlamak için kuşak tanımı ve türlerine bakacak. Sonrasında Z Kuşağı'nın karakteristik özelliklerini, öğrenimi zorlaştıran davranış örüntüleriyle birlikte ele alarak bu nesle mensup güzel sanatlar fakültesi öğrencilerine alternatif bir sanat tarihi dersi için öneriler sunacak.

Kuşak Teorisi ve Farklı Kuşak Türleri

Türk Dil Kurumu'nda kuşak kelimesi "Yaklaşık yirmi beş, otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği" ve "Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu" olarak tanımlar ("Kuşak", n.d.). Kuşak teorisine göre bireyin ayırt edici özellikleri, onu belli bir kuşak ya da grubun temsilcisi kılar (Strauss & Howe 1991; Duse & Duse, 2016). Araştırmacılar buradan yola çıkarak farklı kuşakların farklı özelliklere sahip olduğunu öne sürdüler.

Sessiz Kuşak (1925-1945), I. ve II. Dünya Savaşı'nı yaşamış, Büyük Bunalım'ı atlamış, atom bombasını görmüş kuşaktır (Duse & Duse, 2016). Gelenekselciler olarak da bilinen bu jenerasyonun bireyleri kurallara uyar. Otoriteye saygı, sadakat, çok çalışma, ortak menfaat için fedakarlık yapmak belirleyici özellikleridir. Türkiye'de Sessiz Kuşak, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüne ve yeni bir ülkenin yeniden inşasına tanıklık etmiştir (Yalçın, Sökmen & Kulak, 2013; Ardıç & Altun, 2017).

Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964), savaş sonrası ekonomik gelişme kuşağıdır. Sivil hak hareketleri, kadın özgürlüğü, uzay programı, Soğuk Savaş ve Vietnam Savaşı bu dönemdeki belirleyici gelişmelerdir (Ardıç & Altun, 2017; Clausing, Kurts, Prendeville & Walt, 2003). Bebek Patlaması Kuşağı toplumsal tabulara karşı çıkar; barışa, özgürlüğe ve maddi refaha önem verir. Bu nesle mensup bireyler, kendi jenerasyonlarının dünyayı değiştireceğine inanmışlardır. Türkiye'de ise Bebek Patlaması Kuşağı dünya ile etkileşime girildiği, çok partili hayata geçişin etkilerinin hissedildiği, ülkenin göç alıp verdiği bir dönemi görmüştür (Ardıç & Altun, 2017; Yalçın vd., 2013).

X Kuşağı (1964 – 1979), aile kavramında yaşanan değişim dolayısıyla önceki nesillere nazaran daha bağımsızdır. Annelerin çalışmaya başlaması, X Kuşağı çocuklarının daha çok sorumluluk ve risk almalarını, değişime daha açık olmalarını sağlamıştır. Bu nesle mensup bireyler boş zamana ve eğlenceye değer verir, yaşamak için çalışırlar. X Kuşağı aynı zamanda bilgisayara sahip olan ilk kuşaktır (Duse & Duse, 2016).

Y Kuşağı (Milenyum Kuşağı, 1980-1994), artık teknolojinin yönlendirdiği bir toplumda yaşayan ve enformasyona internet üzerinden ulaşabilen bir jenerasyondur. Y Kuşağı çocuklarının farklı aile tipleri içinde büyümeleri, değişime hoşgörülle yaklaşmalarını sağlamıştır. Y Kuşağı, kendini sürekli sorgular ve hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmez (Duse & Duse, 2016).

Z Kuşağı (1995-2005) ve Karakteristik Özellikleri

Araştırmacılar farklı zaman aralıkları öne sürseler de, genelde 1990'lar ila 2000'lerin ortası arasında doğan nesil, Z Kuşağı olarak adlandırılır. Grail Research, bu kuşağı GenZ1 (1990'ların ortasında ya da 2000-2005 arası doğanlar) ve GenZ2 (2005-2010 arası doğanlar) olarak ikiye ayırır (Puiu, 2017). Z Kuşağı, 11 Eylül'ün yarattığı siyasi gerilim, şiddet ve toplumsal istikrarsızlığın hüküm sürdüğü bir dünyaya doğdu. Y Kuşağı'nın aksine, enformasyona ulaşamayacakları ya da internete bağlanamayacakları bir dünya, bu jenerasyon için hiç var olmadı (Schwieger & Ladwig, 2018).

Z Kuşağı, teknolojik cihazlar için oyuncaklarını bir kenara atmış ve bu aletleri kullanmayı kendi kendine öğrenmiştir. İletişimi akıllı telefon, akıllı TV, dizüstü ve masaüstü bilgisayarlarla sağlar. İnternet onun için bir lüks değil, gerekliliktir. Sürekli "online"dır, ancak tek tip bir teknoloji kullanmaz (Duse & Duse, 2016; Puiu, 2017). Dijital ortamdan ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda farklı şekillerde faydalanır (Ardıç & Altun, 2017; Bennett, Maton & Kervin, 2008). Temel iletişim formu anlık mesajlaşmadır. Kendini kısaltmalar ve ikonik ifadelerle dışavurur (Ardıç & Altun, 2017; McMahan & Possipil, 2005; Şahin, 2009; Veen, 2007). Liseden itibaren gelecekteki iş olanaklarını düşünür ve bunun için üniversite mezunu olması gerektiğini bilir. Bu yüzden üniversite diplomasını bir zorunluluk olarak görür (Duse & Duse, 2016).

Z Kuşağı Öğrencilerinin Eğitim Sürecini Zorlaştıran Özellikleri

Z Kuşağı gençleri uzun ve kesintisiz iletişim yerine, aralıklarla iletişim kurmayı tercih ettikleri için bu alışkanlıkları öğrenme deneyimlerini de etkilemekte (Puiu, 2017). Bu kuşak bilgiye kendinden öncekiler gibi basılı kaynaklardan değil, internetten ulaşır; zira yazılı metinleri sıkıcı bulmaktadır (Puiu, 2017). Ayrıca bilgi edinmek için ihtiyaç duyduğu her şeyin internet kaynakları aracılığıyla çevrimiçi ortamlardan elde edilebileceğine yönelik ortak bir algı ve güveni vardır (Ardıç & Altun, 2017). Ancak hedef odaklı olduğundan, bilgiyi çok kaynaktan okuma ya da bilgiler arası bağlantı kurarak detaylı teoriler üretme gibi yöntemlere başvurmaz. Bulduğu bilginin ne kadar doğru olduğundan ziyade, bilgiye ne kadar hızlı erişebildiğiyle ilgilidir. Bu yüzden daha kısa sürede, daha az, ama faydalı bilgi kaynağına ulaşmayı tercih eder (Erden, 2017). Temel iletişim formunun anlık mesajlaşma olması da, her konuda hız bekleyen bu yeni neslin bekleme karşı tahammülsüz olmasıyla sonuçlanır (Ardıç & Altun, 2017; Günüş, 2011; Şahin, 2009).

Zihinleri uzun enformasyon yapılarının en önemli ve en ayırt edici unsurlarını en kısa zamanda algılamaya alışkın olan Z Kuşağı'nın dikkat süresi çok düşüktür (Duse & Duse, 2016). Bu süre derslerde 7 ila 10 dakika arası, videolarda ise 7-8 saniye kadardır (Vikhrova, 2017). Nitekim Vine gibi platformlar tam da bu yüzden ortaya çıkmıştır.

Z Kuşağı öğrencileri aynı anda birden fazla iş yapabilirler, ama bu, aynı anda birçok işi başarıyla tamamladıkları anlamına gelmez. Daha çok birbiriyle pek ilgisi olmayan bir işten ötekine geçerler (Vikhrova, 2017).

Bütün bu özellikler Z Kuşağı öğrencilerinde eğitimi zorlaştıran unsurlardır. Bu durum güzel sanatlar fakülteleri öğrencileri bağlamında değerlendirildiğinde başka zorluklar ortaya çıkar:

a) Yorucu atölye derslerinden çıkan güzel sanatlar fakültesi öğrencilerine sanat tarihi derslerinin yoğun bir müfredat hâlinde sunulması, öğrencilerin yeni edindikleri bilgileri hazmetmekte zorlanmalarına ve sonunda derse olan ilgilerinin azalmasına yol açmakta. Hem müfredatın içeriği hem de Comenius'un (1592-1670) 500 yıl önce kurduğu 45 dakikalık eğitim sistemi, dikkat süresi zaten çok düşük olan bu yeni jenerasyon için uygun değildir (Hilcenko, 2017).

b) Çalışmanın yazarı 2015'ten beri Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi'nin Sanat Eserleri Konservasyonu ve Restorasyonu bölümü ile Heykel ve Resim bölümlerinden öğrencilerle yaptığı derslerde sanat tarihinin sanat eğitimi alan bir öğrenci için neden gerekli olduğunu sorduğunda, öğrencilerin dersin gerekliliği konusunda hemfikir olmalarına rağmen bunun nedenini açıklamakta zorlandıklarını gözlemlemektedir. Öğrenciler, sanat tarihi derslerinin kendileri için "iyi bir şey" olduğunu düşünmekte, ama seçtikleri bölüm/meslek ve aldıkları sanat tarihi dersleri arasındaki ilişkiyi kolayca kuramamaktırlar.

c) Çalışmanın yazarı, ders verdiği güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinde kendilerini entelektüel olarak beslemelerine yardımcı olacak bir okuma alışkanlığının olmadığını gözlemlemektedir, ki bu da Z Kuşağı'nın basılı kaynakları sıkıcı bulmasıyla yakından bağlantılıdır. Bununla birlikte yazar, öğrencilerin uzun süre online oldukları hâlde interneti verimli kullanamadıklarını fark etmiştir. Öğrenciler basılı kaynakları tercih etmemekte, ama sanal kütüphane ve online veritabanlarından da faydalanmamaktadırlar. Hatta öğrencilerin çoğu, üniversitenin online bir veritabanına sahip olduğundan ya da internette sanal kütüphanelerin bulunduğu haberdar değildir.

Yazar, öğrencilerin zamanlarını -özellikle Instagram ve Facebook olmak üzere- daha çok sosyal medyada rastgele gezinerek geçirdiklerini, sanat tarihi ödevlerini de çabuk tüketilebilen içerik sitelerinden yüzeysel bilgiler edinerek yaptıklarını fark etmiştir. Öğrencilerin birçoğu ödev konularını Google'da arattıklarında ilk çıkan link'e tıklamakla yetinmektedir. Başka bir grup öğrenci ise teknolojiyle aralarının iyi olmamasından yakınmaktadır.

d) Okuma yazma pratiğinin hem basılı hem online olarak bu şekilde sınırlı kalması, öğrencilerin kendilerini yazılı ve sözlü olarak iyi ifade edememeleriyle sonuçlanmaktadır. Bunun sonucunda öğrenciler sanat tarihi derslerinin değerlendirmelerinde başarılı olamamaktadırlar. Ayrıca, yine interneti verimli kullanamamaları nedeniyle yaşadıkları kent/ülke/dünyadaki sanat etkinliklerine ilişkin bilgileri, arkadaş çevrelerinden ya da okulda duyduklarıyla sınırlı kalmaktadır.

Sanat Tarihi Dersleri için Bazı Öneriler

Farklı kuşaklar, farklı özelliklere sahip olduğu için farklı öğrenme stillerine ihtiyaç duyar. Yukarıda Z Kuşağı'nın faydacı tutumundan bahsedildi. O hâlde bu fayda odaklı neslin bireylerine ders verirken konuya öncelikle aldıkları sanat tarihi derslerinin tam olarak ne gibi bir yarar sağlayacağıyla girilmeli ve dersle birlikte hangi becerileri edinecekleri öğrencilere ayrıntılı olarak anlatılmalıdır.

Sanatçı olmanın önkoşulu herhalde bir parça entelektüel olmaktır ve bu da yalnız okumakla değil, sürekli dinlemek, izlemek ve gözlemlemekle de ilgilidir. Kişi, entelektüel donanımını arttırdıkça ilgi alanları derinleşir. "Multidisipliner" bir birey olarak -her konuda uzman olmasa bile- diğer insanlara kıyasla birçok konuda fikir sahibi olur. Böylece meslekî ya da özel yaşamında meydana gelen sorunları çözerken farklı alanlardan bildiği şeyleri, başka kimsenin yapamadığı şekilde, özgün kombinasyonlarla bir araya getirip alışılmışın dışında çözümler üretebilir.

Bazen evimizde bir şey arızalandığında usta çağırırız. Usta gelir ve çantasında mevcut problemi çözecek alet olmadığı için dükkana dönüp -eğer varsa- gerekli aleti almak zorunda kalır. Aynı şekilde öğrenci de "alet çantası"nda her türlü aleti hazırsa karşılaştığı tüm sorunları çözer ya da çözemese bile sorunu çözmeye en yakın kişi her zaman o olacaktır. Gençler, A planları bekledikleri gibi yürümediğinde hayalkırıklığına kapılmak yerine, edindikleri becerilerle B ve C planlarıyla kaldıkları yerden devam etmeyi ve yeniden mutlu olmayı deneyeceklerdir. Bu bağlamda, yani problem çözebilme bağlamında düşünüldüğünde entelektüel olmak özünde hayatta kalmaktır, hatta daha da iyisi yaşamaya değer, zengin ve anlamlı bir hayata sahip olmaktır. Edindikleri farklı becerilerin günün sonunda kirayı ve faturaları ödemelerine yardımcı olduğunu bilmek, öğrencilerin sanat tarihi derslerini eskisine kıyasla daha çok ciddiye almalarını sağlayabilir ve bu, alternatif bir sanat tarihi dersi için iyi bir başlangıçtır.

Michael Baxandall (1933-2008), 15. Yüzyılda Sanat ve Deneyim adlı çalışmasında Erken Rönesans resminden bahsederken pek çok sanatçının izleyicinin kendi kişisel görselleştirmesine engel olmamak için dış dünyayı fazla ayrıntıya girmeden betimlediğini ileri sürmüştü. Buna göre ressamlar betimledikleri sahnede her şeyi açıklamak yerine, boşlukları kendi kendine doldurması için izleyiciye fırsat tanıyorlardı (Baxandall, 2015). Belki de sanat tarihi dersleri söz konusu olduğunda eğiticinin de aynı şekilde davranması lazımdır. Sanat tarihi hocası, öğrenciyi bilgiye boğmak ile daha az şey anlatmak, ama merak duyması için ona daha çok fırsat vermek arasında bir seçim yapmak zorundadır. Öğrenciyi sıkmak pahasına ders planındaki tüm konuları aktarmaya mı, yoksa öğrenciyle iletişim kurmaya, onun düşünme ve fikir yürütmesine fırsat tanımaya mı daha çok vakit ayırmalıdır? Z Kuşağı öğrencileri iletişimi çok sever ve sürekli geribildirim isterler (Puiu, 2017). Eğitimi bu noktada dersin içeriği ve işleniş yöntemine ilişkin öğrencilerden öneri alabilir (Erden, 2017). Böyle yaptığında farklı bölümlerden öğrenci grubu ve/veya sınıfların, farklı yoğunluk ve uzunlukta ders istediği ortaya çıkacaktır. Bununla birlikte eğiticinin ders sırasında sık sık soru sorarak yavaş ya da hızlı gidip gitmediğini ve öğrencilerin zorlanıp zorlanmadığını kontrol etmesi gerekir. Yeni anlatılan konulara hemen geri dönerek bunlarla ilgili soru sormak da hem anlaşılmayan yerlerin aydınlanmasını sağlar hem de öğrencilerin derse olan ilgisini yüksek tutmaya yarar.

Eğitim stratejisi belirlemede öğrencilerin nasıl öğrendikleri ve bilgiyi nasıl topladıklarını bilmek ve eğitimi buna uyarlamak önemlidir (Puiu, 2017). Z Kuşağı'nın çok sayıda kaynaktan okuma yapmadığı ve bilgiler arası bağlantı kurarak detaylı teoriler üretmediğinden yukarıda bahsedildi. Z Kuşağı öğrencileri faydalı bilgi kaynağına en kısa sürede erişmekle ilgilenir. Dolayısıyla öğrencileri kütüphaneye gitmeye zorlamak ya da ödev yaparken internet kullanımını yasaklamak yerine veri analizi hususunda yardımcı olmak daha etkili bir yöntem gibi görünür. Her dersin belli bir kısmı öğrenciye sanatla ya da ilgilendiği alanlarla ilgili kaliteli içerik üretip doğru bilgi veren yabancı siteleri tanıtmaya ayrılabilir. Eğitimi aynı zamanda üniversite online veritabanının nasıl kullanılacağını açıklayarak öğrenciye literatür tarama ve referans vermenin önemini anlamasında ve bunları nasıl kullanacağını öğrenmesinde yardımcı olmalıdır. Her yıl sosyal medya istatistiklerini yayınlayan We are social'ın 2018 raporuna göre, Türkiye'de yaşayan insanlar günün yaklaşık 7 saati online'dır ("Digital in 2018 in Western Asia Report" n.d.). Fakat yazarın ders verdiği Z Kuşağı'ndan pek az güzel sanatlar fakültesi öğrencisi online veritabanından makale ya da kitap indirme, sanal müzelerin arşivlerini gezme, online katalog tarama gibi eylemleri gerçekleştirebilmekte ve bunları yaparken karşılaştığı birtakım teknik sorunların üstesinden tek başına gelebilmektedir. Bu durumda eğiticinin öğrenciyle birlikte bilgisayar başına geçmesi gerekir. Ders içinde bu tip etkinliklerin düzenli yapılması, öğrencinin internette karşılaştığı doğru ve yanlış içeriği birbirinden ayırt etmeye ve kendi kendine keşifler yapıp bunları diğer sınıf arkadaşları ve eğiticisiyle paylaşmaya başlamasına yardımcı olacaktır.

Öğrenciler için nitelikli içerik sunan dijital bilgi platformlarının geliştirilmesi, Z Kuşağı'nın interneti daha verimli kullanmasını sağlamada başka bir yöntem olabilir (Ardıç & Altun, 2017). Örneğin 1996'da kurulmuş Web Gallery of Art, 46.000 dijital görselle 3. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Batı sanatından resim, heykel ve mimari örnekleri eğitim amaçlı

kullanıcılara sunmaktadır. Modern sanatı da içine alacak, doğru içerik ve yüksek çözünürlüklü dijital görsellerle Web Gallery of Art'ın muadili daha güncel Türkçe bir site bu alandaki açığı kapatabilir.

Z Kuşağı, web teknolojilerine ve yüksek çözünürlüğe alışkındır; bu da görsel formları daha kolay anlayıp öğrenmesini sağlar (Hilcenko, 2017). Nitekim Rotman'ın araştırmasına göre, online metinlere bakan gençlerin sadece %20'sinden azı metni okumakta, çoğu renkli fotoğraf ve resimlere bakmaktadır (Vikhrova, 2017). Bu aslında son derece doğaldır, çünkü bilimsel araştırmalar bireylerin dış dünyayı %83 görme, %11 duyma, %3.5 koku, %1.5 dokunma ve %1 tat alma duyularıyla algıladığını kanıtlamıştır (Hilcenko, 2017). Öğrenmede diğer duyularımız da elbette önemlidir, ancak görme duyusu ağır bastığı ve Z Kuşağı görsel formları daha kolay algıladığı için eğitimci derslerinde görsel öğrenim yöntemlerine ağırlık vermelidir. Z Kuşağı öğrencileri artık slayt projeksiyonlarıyla ders işlemedikleri için şanslılar. Ancak Power Point sunumlarımızın derslerde ne kadar etkin kullanıldığı da tartışmaya açıktır. Eserin künyesinin beyaz üstüne siyah fontla yazıldığı, dijital görsellerle hazırlanmış standart sunumlar, dizüstü bilgisayarlarımızı tekrar dia makinesine dönüştürmekte (Selen & Kaçmaz & Wilson, 2007). Bu noktada önceden hazırlanmış sunumlara spontan Gif ve videolar eklenerek tezdüze anlatım kırılabilir.

Öğrenciyi derse zihinsel olarak hazırlama ve eldeki dijital materyalin potansiyelini tam kapasite değerlendirmenin yanında, Z Kuşağı için ilgi çekici bir sanat tarihi dersi nasıl olmalıdır?

Kurt Vonnegut (1922-2007), hikayelerin grafik olarak çizilebilecek bir formu olduğunu iddia etmişti. Vonnegut, Chicago Üniversitesi'nde antropoloji okurken yazdığı kabul edilmemiş yüksek lisans tezinde, hikayenin ana karakterinin inişleri ve çıkışları olduğunu, bunun grafiği oluşturulursa hikayenin formunun ortaya çıkacağını söylüyordu (David Comberg, 2010). Hikayelerin bir şekli varsa, cazip bir sanat tarihi dersi için de bir form oluşturulabilir mi?

Hikayeler, en temel iletişim biçimi ve sahici insanî deneyimlerdir. İnsanların dünyayı anlamlandırmak için hikaye anlatmaya ihtiyaçları vardır. Bir içeriğe baktığımızda bu deneyimden anlam çıkarmak için hep bir hikaye ararız, çünkü insanlar kesinlikten hoşlanırlar ve anlatsal yapılar tam da bunu yapar: Karmaşık, muğlak ve öngörülemez olanı akla yatkın hâle getirirler. Alışıldık, öngörülebilir ve rahatlatıcıdır (Lemanski, 2014).

Hikayeler her yerdedir ve her şey bir anlatıya dönüştürülebilir. Roland Barthes, *Anlatının Yapısal Analizine Giriş (An Introduction to the Structural Analysis of Narrative)* adlı makalesinde anlatının evrenselliği üzerinde durmuştur:

"Anlatı mitte, efsanede, fabllarda, masallarda, kısa öykülerde, destanlarda, tarihte, trajedide, dramda, komedide, pantomimde, resimlerde (...) vitraylı pencerelerde, filmlerde, yerel haberlerde ve sohbette mevcuttur. Dahası bu sonsuz form çeşitliliğinde, her zaman, her yerde ve her toplumda hazır ve nazırdır. İşin aslı anlatı tam da insanlık tarihiyle başlar. Anlatıdan yoksun bir halk asla var olmamıştır. Tüm sınıfların, tüm insan gruplarının hikayeleri vardır." (Barthes & Duisit, 1975; Lemanski, 2014)

Özünde sanat tarihi de diğer hikayeler gibi bir kurmacadır. Ernst Gombrich (1936-2001) Antikite'den modern çağlara, kapsamlı bir sanat tarihi kitabı olan *Sanatın Öyküsü'nü* yazmaya başladığında herhalde sırtlandığı yükün farkındaydı ki kitabına başlık olarak "öykü" kelimesini seçmişti. Bu başlık, yazarın güvenilmezliğinin de mütevazı bir ilanıydı. Gombrich bu kelimeyi kullanarak kısa ve öz öyküsünün en nihayetinde uydurulduğunu, düzmece olduğunu ve dolayısıyla bir noktadan sonra ona güvenilmemesi gerektiğini de itiraf etmiş oluyordu (Hauser, 1999). Gombrich'in sanatın öyküsünü hâlâ bu kadar popüler kılan nedenlerden belki de en önemlisi budur.

O hâlde sanat tarihi de -tıpkı Vonnegut'ın hikayelerin şeklinden bahsederken olduğu gibi- inişleri ve çıkışları olan bir anlatıya dönüştürülebilir. 2016'da Ernst ve Yang'in medya ve eğlence üzerine yaptıkları bir araştırmaya göre, Z Kuşağı'nın %91'inin akıllı telefonu vardır ve %90'ı her gün YouTube izlemekte, hikaye anlatımına önem vermektedir (Ernst & Young Report, 2016; Schwieger & Ladwig, 2018). Dolayısıyla dikkat aralığı çok kısa olan Z Kuşağı güzel sanatlar fakültesi öğrencileri için iyi bir hikaye, biraz da tüketmeye alışkın oldukları formata, YouTube videolarına benzemelidir.

Hikaye anlatımında en önemli noktalardan biri dinleyiciyi tanımak ise bir diğeri de dinleyiciyi hikayenin en başında yakalamaktır. Öğrencilerin dikkatini çekmek istiyorsak, onların bildikleri bir konudan derse başlamamız gerekir. Fakat bunu öğrencileri tanımadan bilemeyiz. Eğitimci bu noktada herkesin paylaştığı ortak deneyimlerle işe koyulabilir ya da öğrenciyi tanımaya çalışabilir. Z Kuşağı öğrencilerinin iletişimi çok sevdiklerinden ve sürekli geribildirim istediklerinden daha önce bahsedildi. Eğitimci derse başlarken öğrenciyi nasıl hissettiğini, son zamanlarda neler okuyup neler izlediğini, hangi kültürel etkinliklere katıldığını düzenli olarak sormalıdır. Z Kuşağı kendi fikir ve deneyimlerini çok önemser. Bu yüzden eğitimcinin dersin başında böyle bir sohbet ortamı oluşturması ve sohbeti o günkü dersin konusuna doğru yönlendirmesi iyi bir başlangıçtır.

Ders sırasında öğrencinin bildiği bir şeyi, söz gelimi Kim Kardashian'ın Paper Magazine'e verdiği pozunu, bilmediği bir şeyle -söz gelimi Willendorf Kadını'yla- bir araya getirmek ve anlatıyı sürekli olarak popüler kültür öğeleriyle beslemek, dersi Z Kuşağı'nın düşük dikkat süresine göre, 10-15 dakikalık fragmanlar hâlinde yeniden inşa etmeye yarar. Sanat tarihinin güncel olana bağlandığı buna benzer örnekler çoğaltılabilir: Manet'nin Olympia'sı ile Barbie arasında ilk bakışta hiçbir ortak nokta

yokmuş gibi görünür. Sanatçının bir kurtizanı betimlediği resmi, 1865 Paris Salonu'nda sergilendiğinde, eleştirilenler genç kızları ve hamile kadınları bu tabloda uzak durmaları konusunda uyarılmışlardı (Harris & Forsythe, 1989). Herkesi bu kadar kızdıran şey, çıplak yatan kadının bir tanrıça değil, düpedüz hayat kadını oluşu ve hiç utanmadan izleyicinin gözünün içine bakmasıydı. Çünkü geleneksel anlayışa göre kadınlardan toplum içindeyken alçakgönüllülük göstergesi olarak bakışlarını yere indirmeleri bekleniyordu. Kuşkusuz Manet sanat tarihinin ilk uzanan ve izleyiciye bakan çıplağını yapmamıştı; skandalın nedeni resmi kamuya açık alanda sergilemesiydi.

Kadının bakışıyla ilgili sorun, ilginç bir şekilde 20. yüzyılın ikinci yarısında çıkan Barbie bebeklerde de görülür. Tesadüfe bakın ki Barbie de kariyerine tıpkı Olympia gibi bir kurtizan olarak başladı. O zamana kadar üretilmiş bebeklerin aksine kadın hatlarına sahip oyuncak, müstehcen bir çizgi romanda yer alan Lilli adındaki tekekiz temel alınarak, II. Dünya Savaşı sonrası Alman erkeklerine motivasyon sağlamak amacıyla tasarlanmıştı. Ama Ruth Handler (1938-2002), Barbie'yi Amerika'ya getirip Amerikalı orta sınıf kızlar için yetişkin davranışlarına dair model olacak bir oyuncak bebeğe dönüştürdü. Barbie bebekle ilgili can alıcı nokta, 1959'daki Lilli ve ilk barbie'lerden, 1971'e kadarki tüm bebeklerin yüzünde yer alan ifadeydi: Barbie izleyicinin yüzüne bakmıyordu; bebekte 19. yüzyıl erotik resmindeki kadın tasvirlerinde görülebilecek yana doğru bakış vardı. Barbie, ancak -1970'lerin cinsel özgürlük havası ve kadın hakları hareketine paralel olarak- 1971'de, Malibu Barbie'yle doğrudan gözümüze bakmaya başladı. Malibu Barbie, bir nevi barbie'lerin Olympia'sı oldu (Netflix, 2017).

Burada anlatılan yöntem aslında yeni değildir. Daha önce Umberto Eco porno filmler üzerinden hikaye hızını (Eco, 1994), Žižek, Hitchcock üzerinden Lacan'ı anlatmıştı (Žižek, 2002). Bu, günümüzde müzelerin de gençleri müzelere tekrar çekmek için kullandığı bir yöntemdir. 2016'da J. Walter Thompson reklam ajansının Amsterdam şubesi; Microsoft, Delft Teknoloji Üniversitesi, Mauritshuis ve Rembrandt Müzesi'nin desteğiyle Rembrandt'ın resimlerinin içeriğini piksel piksel tarayıp sanatsal DNA'sını ayrıştırarak ING Bank için 18 ayda yeni bir Rembrandt tablosu yarattı. Yapay zeka teknolojilerinin günümüzde ne kadar ilgi çektiğinin farkında olan Rembrandt Müzesi'nin projeyi destekleme nedeni, yeni açılacak sergisini yenilikçi bir yöntemle duyurmak istemesiydi. Benzer bir projeyi 2015'te Grey Londra, Tate Britain için yaptı. Ajans, ziyaretçi sayısında büyük bir düşüş yaşayan ve gençlerin müzeyi daha sık ziyaret etmesini isteyen Tate için müzedeki üç sanat eserine yoğunlaştı ve gençleri resimlerin ardındaki hikayeleri keşfetmek üzere müzeye davet etti. Söz konusu eserler Francis Bacon'ın "Triptych, August 1972", Sir John Everett Millais'nin "Ophelia" ve "Portrait of Elizabeth I."iydi. Ajans eserlerin kendisini göstermek yerine, ardındaki güçlü hikayeleri sanatçıların ağzından çıktığı şekilde gençlerden oluşan deneme gruplarına okudu, daha sonra bu hikayeleri devasa posterler hâlinde Londra metrosuna astı.

Sonuç

Günümüzde eğitimcilerin karşısında günde 7 saat online olan, bilgiye internetten ulaşan, dikkat süresi düşük, beklemeye tahammülsüz ve faydacı bir kuşak var. Eğitimci bu durumda ders verdiği kitleyi tanıyıp ona göre yöntem belirlemelidir. Her dersin başında öğrenciyle sohbet etmek ona bu fırsatı verecektir. Belli bir süreyi bir önceki dersin tekrarına ayırmak da konuların ne kadarının anlaşılıp hatırlandığını göstermesi bakımından eğitime geribildirim sağlayacaktır. Sanat tarihi derslerinin, önceden hazırlanmış sunuma ek olarak her 10-15 dakikada bir verilen popüler kültürden video ve Gif formatındaki örneklerle hareketlendirilmesi, öğrenciye yeni öğrendiği bilgiyi hazmetmesi için zaman tanıyacak ve bu esnada daha az sıkılmasını sağlayacaktır. Bunun için dersten önce öğrenciyi yormayacak sayıda ikonik örnekler seçilerek bir sunum oluşturulmalı ve bunlar akılda kalıcı güncel örneklerle ilişkilendirilerek bir anlatı oluşturulmalıdır. Eğitimcinin dersi bir performansa, kendisini de hikaye anlatıcısına dönüştürmesi gerekir. Eğitimcinin değerlendirme yöntemi olarak bireysel ödev ve sunumları tercih etmesi, öğrencinin konuyu sahiplenmesine ve kişisel yorum katmasına yardımcı olacaktır. Eğitimci, dersin belli bir kısmını öğrencinin interneti daha verimli kullanmasını sağlayacak faaliyetlere ayırırsa, sınıfın ödev ve sınavlardaki başarı oranı yükselecektir.

Başka alanlardan beslenmek, yaptığımız işleri daha iyi yapmamızı sağlar. Dolayısıyla güzel sanatlar fakültesi öğrencilerine çok yönlü bir eğitim verilmelidir. Sanat tarihi dersleri bu bağlamda büyük önem taşır. Çalışmada ileri sürülenler hemen sonuç verecek öneriler değildir; eğitimcinin derslere ayırdığı normal hazırlık süresinden daha çok mesai ister. Fakat akademisyenliğin bir yanı sıra araştırmak ve bilgi üretmekle ilgiliyse, diğer yanı bunları paylaşmakla ilgilidir. Deneyimi başkalarına aktarmak, eğitimciliği anlamlı kılar.

Kaynaklar

- Ardıç, E. & Altun, Adnan (2017). Dijital çağın öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 12-30. Erişim: https://www.academia.edu/35721114/D%C4%B0J%C4%B0TAL_%C3%87A%C4%9EIN_%C3%96%C4%9ERENEN%C4%B0_LEARNER_of_the_DIGITAL_AGE
- Barthes, Roland & Duisit, Lionel (1975). An introduction to the structural analysis of narrative. The Johns Hopkins University Press, 6 (2), 237-272. doi: 10.2307/468419
- Baxandall, Michael (2015). 15. yüzyılda sanat ve deneyim: Stilin toplumsal tarihine giriş (1. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Bennett, S. J. & Maton, K. A. & Kervin, L. K. (2008). The 'digital natives' debate: a critical review of the evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39 (5), 775-786. doi: 10.1111/j.1467-8535.2007.00793.x
- Clausing, Sherry L. & Kurts, Doris L. & Prendeville, J. & Walt, Janet L. (2003). Generational diversity - The Nexters. *AORN Journal*, 78 (3), 373-379. doi: 10.1016/S0001-2092(06)60749-7
- David Comberg. (30 Ekim 2010). Kurt Vonnegut on the Shapes of Stories [Video dosyası]. Erişim: <https://www.youtube.com/watch?v=oP3c1h8v2ZQ>
- Digital in 2018 in Western Asia Report. (n.d.). Erişim 3 Aralık, 2018, We are social web sitesi: <https://www.slideshare.net/wearesocial/digital-in-2018-in-western-asia-part-1-northwest-86865983>
- Duse, Carmen Sonia & Duse, Dan Maniu (2016). The teacher of the generation z. The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences, Edu World 2016 - 7th International Conference. doi: 10.15405/epsbs.2017.05.02.84
- Eco, Umberto (1998). *Misreadings*. Orlando, Florida: Harvest Books.
- Erden, Nil Selenay (2017). Yeni nesillere yeni öğretim yöntemleri: Z kuşağının öğrenme stilleri ve yükseköğrenim için öneriler. *International Journal of Academic Value Studies*, 3 (12), 249-257. Erişim: <http://idealonline.com.tr/IdealOnline/lookAtPublications/paperDetail.xhtml?uId=56700#?>
- Ernst & Young Report (2016). From innovation to expectation – How M & E leaders are responding to Gen Z. Erişim: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-media-entertainment-leaders-respond-to-gen-z/\\$FILE/ey-media-entertainment-leaders-respond-to-gen-z.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-media-entertainment-leaders-respond-to-gen-z/$FILE/ey-media-entertainment-leaders-respond-to-gen-z.pdf)
- Günüç, S. (2011). Dijital Yerlilerde Çalışan Bellek ve Çoklu Görev. 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, 22-24 Eylül, Fırat Üniversitesi. Erişim: <http://web.firat.edu.tr/icits2011/papers/27845.pdf>
- Harris, Nathaniel & Forsythe, James (1989). *Art of Manet*. New York: Gallery Books.
- Hauser, Arnold (1999). *The Social History of Art: vol. I (3rd ed.)*. London and New York: Routledge
- Hilcenko, Slavoljub (2017). How Generation Z learns better? *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 11 (2), 379-389. doi: <http://dx.doi.org/10.26417/ejser.v11i2.p379-389>
- Kuşak. (n.d.). Erişim 3 Aralık, 2018, TDK, web sitesi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KU%C5%9EAK
- Lemanski, Steven (2014). Technical storytelling: The power of narrative in digital communication. *Society for Technical Communication*, 61 (6), 7-12. Erişim: https://www.academia.edu/33352032/Technical_Storytelling_The_Power_of_Narrative_in_Digital_Communication
- Lund, Darren E. & Paul, Jim (2011). Off-loading Self/Other/World Responsibilities: Confronting Questionable Ethics in Youth Engagement in Critical Pedagogy. Curry Stephenson Malott and Bradley Porfilio (Eds.), *Critical Pedagogy i the Twenty-First Century* (s. 270). Charlotte, North Carolina: Information Age Publishing.
- McMahon, M. & Pospisil, R. (2005). Laptops for a digital lifestyle: Millennial students and wireless mobile technologies. *Proceedings of the Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education*, vol. 2, 421-431. Erişim: https://www.researchgate.net/publication/49280225_Laptops_for_a_Digital_Lifestyle_Millennial_Students_and_Wireless_Mobile_Technologies
- Netflix (Producer). (2017). Toys that made us: Barbie [Video dosyası]. Erişim: <https://www.netflix.com/watch/80161600?trackId=200257859>
- Puiu, Silvia (2017). Generation Z - An educational and managerial perspective. *Revista Tinerilor Economişti*, 14 (29), 62-72. Erişim: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=35301942-6716-4d94-95c8-1f351c3e4147%40sessionmgr104>

- Schwieger, Dana & Ladwig, Christine (2018). Reaching and retaining the next generation: Adapting to the expectations of Gen Z in the classroom. *Information Systems Education Journal*, 16 (3), 45-54. Erişim: <https://eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=EJ1179303>
- Selen, Eser & Kaçmaz, Gül & Wilson Christopher (2007). Teaching art history to design students. *International Journal of the Humanities*, 5 (7), 65-72. Erişim: https://www.researchgate.net/publication/307759620_Teaching_Art_History_to_Design_Students
- Strauss, W. & Howe, N (1991). *Generations*. New York: Quill.
- Şahin, M. Can (2009). Yeni Binyılın Öğrencileri'nin Özellikleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 155-172. Erişim: <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/283/927740.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Veen, W. (2007). Homo Zappiens and the Need for New Education Systems. *Proceedings of the OECD Conference*, Erişim: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=E9BF8F58964C01C3FF1322608E1DDCA9?doi=10.1.1.185.4385&rep=rep1&type=pdf>
- Vikhrova, Olga (2017). On some Generation Z teaching techniques and methods in higher education. *Information*, 20 (9), 6313-6324. Erişim: <https://search.proquest.com/docview/2020459512/fulltextPDF/DB5B6A5C256F4329PQ/1?accountid=16568>
- Yalçın, O., Sökmen, Ahmet B., Kulak, H. (2013). Kuşakların temel özellikleri ve hava harp okulu uygulamaları. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 12 (24), 133-179. Erişim: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/158474>
- Žižek, Slavoj (2002). *Everything You Always Wanted to Know about Lacan (But Were Afraid to Ask Hitchcock)* (7th ed.). London and New York: Verso.